

Las inscripciones monumentales del Anfiteatro de Tarraco

Tarraco Archaeologica 2

Géza Alföldy

REIAL SOCIETAT ARQUEOLÒGICA TARRACONENSE

LAS INSCRIPCIONES MONUMENTALES
DEL
ANFITEATRO DE TARRACO

GÉZA ALFÖLDY

Traducción de Philomena Coffey
y Eloy Hernández

TARRACO · MMXII

EDICIÓ D'OFRENA NO VENAL

© del text: Géza Alföldy

© de les imatges: DAI

© de l'edició: Reial Societat Arqueològica Tarraconense / Fundació Privada Mútua Catalana

Correcció de textos i traducció de l'alemany al castellà: Philomena Coffey i Eloy Hernández

Els autors i els editors es reserven el dret d'autoritzar que alguna part o la totalitat d'aquesta obra pugui ser reproduïda per qualsevol mitjà –elèctric, químic, òptic, digital o mecànic, d'enregistrament o fotocòpia; passat, present o futur–, després de la sol·licitud prèvia de l'interessat.

Títol original:

Die Bauinschriften des Aquäduktes von Segovia und des Amphitheaters von Tarraco

Primera edició de la traducció castellana: novembre 2012

Maquetació: Carme Casas

Imprimeix: Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA - Tarragona

Imprès a Catalunya

DLT: 1368-2012

ISBN: 978-84-695-6495-0

PRESENTACIÓ

Durant les seves darreres estades a Tarragona vam convenir amb Géza Alföldy la necessitat d'editar en català o castellà alguna de les seves monografies tarraconenses. Ell mateix arrel de la publicació a Segòvia de la traducció del llibre de la inscripció de l'aqüeducte ens va esperonar a començar a fer possible l'edició a Tarragona del seu treball sobre les inscripcions monumentals de l'amfiteatre. D'aquesta manera, vam posar fil a l'agulla i es va emprendre la traducció, que tot just quedava enllestida quan rebíem la inesperada notícia de la seva mort. Per tant el seu compromís sobre revisar les galeres no es va poder fer efectiu. De sobte, la publicació d'aquest volum, va esdevenir el compliment d'un mandat gairebé testamentari així com un petit homenatge de gratitud i fidelitat a l'autor que tant va fer pel coneixement científic de la Tarragona romana.

Integrada dins la col·lecció *Tarraco Archaeologica*, la Reial Societat Arqueològica Tarraconense assumeix la publicació d'aquesta obra que no és inèdita. Es tracta de la traducció al castellà d'una obra publicada en alemany l'any 1997. Aleshores el professor Géza Alföldy ens obsequiava i sorprenia amb una altra mostra de la seva excepcional capacitat per restituir unes inscripcions llatines de caire monumental que ningú s'havia atrevit a treballar; la de l'aqüeducte de Segòvia i la de l'amfiteatre de Tarragona. La *Asociación de Amigos del Instituto Arqueológico Alemán* va publicar l'any 2010 la traducció de la part referida a l'aqüeducte segovià. Ara corresponia a Tarragona fer el mateix amb la part del text que li és pròpia. *Die Bauinschriften des Aquäduktes von Segovia und des Amphitheatres von Tarraco* –aquest és el títol original de l'obra– és una lliçó magistral i pràctica d'epigrafia del més alt nivell. La inscripció de l'aqüeducte de Segòvia va ser refeta a partir dels forats on havien estat fixades les *litterae aerae*. La de l'amfiteatre tarraconense, constituïa un conjunt de blocs amb lletres –normalment una o dues per bloc– que s'havien trobat barrejats, fora del seu emplaçament originari, i dels quals en manca una quantitat considerable.

Alföldy ha format part d'aquell grup selecte d'investigadors estrangers, principalment alemanys, que des de fa gairebé un segle i mig, han acudit a la ciutat atrets pel seu patrimoni excepcional. Des del llunyà Emil Hübner a en el segle XIX a Adolf Schulten; passant per Helmut Schlunk, Theodor Hauschild i més modernament Achim Arbeiter. Géza Alföldy, hi va recalar aclaparat per la imposant riquesa epigràfica de l'antiga Tàrraco. El nostre estimat professor va arribar per primer cop a Tarragona l'any 1968 amb la intenció de començar un treball sobre les inscripcions romanes que culminaria en la publicació del seu famós corpus epigràfic *Die Römischen Inschriften von Tarraco* (Berlín 1975), ara actualitzat per ell mateix en la segona edició del *Corpus Inscriptionum Latinarum* (Berlín 2011). Entre els nombrosos treballs escrits sobre Tarragona –alguns d'ells fonamentals per a la història antiga de la ciutat– destaca l'article de la veu "Tarraco" de la *Realencyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft*, després traduït i actualitzat el 1991 en una publicació del Museu Arqueològic.

Les seves freqüents visites i estades a la nostra ciutat el van enamorar, de manera que va acabar escrivint un dels millors panegírics que mai s'han fet sobre l'antiga Tàrraco. Només ell, amb el seu vastíssim coneixement del món clàssic, podia apreciar el valor real que la capital de província va tenir en el context global de l'antiga Roma. Per ell sabem que Tarragona conserva la inscripció llatina més antiga fora d'Itàlia –la de la Torre de Minerva–

i també la més llarga de tot l'Imperi romà –just la de l'amfiteatre que novament presentem aquí–. Ens va recordar que les muralles són el monument romà més extens i alhora antic d'Hispania i que Tàrraco fou la capital *de facto* del Mediterrani els dos anys que August hi residí. Aquestes i altres *grandeses* van quedar recollides en l'opuscle que publicà la Universitat Autònoma de Barcelona amb ocasió del seu nomenament com Doctor *honoris causa* l'any 1988. Tarragona, agraïda, li va concedir en vida tots els honors. Va ser membre honorari de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, l'Ajuntament li lliurà la Medalla de Plata l'any 2008 i la Universitat Rovira i Virgili el nomenà Doctor *honoris causa* l'any següent.

Alföldy va ser una de les poquíssimes persones a qui li esqueia la definició de savi, hereu de l'escola del gran Theodor Mommsen, que va rebre el reconeixement del món acadèmic a nivell mundial, com n'és testimoni l'extensa nòmina de deu doctorats *honoris causa* que li van ser concedits. Algun dels seus llibres, i ens referim explícitament a la *Historia Social de Roma*, ha conegut nombroses traduccions i reedicions i ha acabat convertint-se en un llibre clàssic de text en les assignatures d'Història de Roma de diverses universitats. Pels que vam tenir la sort de conèixer-lo, però, fou sobretot un amic amable i amatent amb qui dialogar sobre els més diversos temes –no només els de caire històric– era una veritable delícia. Amb aquest llibre volem, a un any de la seva mort, retre-li un nou homenatge a qui fou l'amic i el mestre.

No podem acabar sense agrair la tasca desinteressada de tots aquells que d'una manera o altra han col·laborat a que aquesta empresa arribés a bon port. A Philomena Coffey i Eloy Hernández per una traducció impecable; a Diana Gorostidi per la revisió final; a Carme Casas pels treballs de maquetació; a Manfred Schmidt (DAI / CIL-Berlin) per la cessió de les fotografies de Peter Witte que il·lustren l'obra original; i a la *Fundació Privada Mútua Catalana* per assumir el patrocini d'aquesta edició.

JORDI LÓPEZ VILAR
JORDI ROVIRA SORIANO